

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, išnaginėjusi skundą, priėmė sprendimą dėl biometrinių duomenų rinkimo (piršto atspaudų) teisėtumo duomenų subjekto sutikimo pagrindu

2023 m.

Sprendimo kontekstas

Sprendimo data: 2023-05-04

Nacionalinis ar tarptautinis atvejis: nacionalinis

Valdytojas arba tvarkytojas: privatus juridinis asmuo (toliau – Bendrovė)

Teisinės nuorodos: *duomenų subjekto sutikimas (BDAR¹ 4 straipsnio 11 punktas); specialiuju kategorijų asmens duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygos (BDAR 9 straipsnio 2 dalis).*

Sprendimas: *skundas pripažintas pagrįstu, nustatyti BDAR 5 straipsnio 1 dalies a punkto reikalavimų pažeidimai. Teiktas nurodymas – aiškiai aprašyti procedūrą, koku būdu yra suteikiama galimybė pasinaudoti alternatyviais būdais (nenaudojant biometrinių duomenų) pateikti į sporto klubą (BDAR 58 straipsnio 2 dalies d punktas).*

Sprendimo santrumpa

Bylos priežastis

Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje (toliau – Inspekcija) gautas pareiškėjo skundas, kuriame nurodyta, kad tam, jog klientas galėtų pradėti naudotis Bendrovės teikiamomis paslaugomis, yra būtinas piršto atspaudų nuskaitymas. Kito alternatyvaus identifikavimosi būdo įeinant pirmą kartą į Bendrovei priklausančią sporto klubą nėra. Tik jau įėjus į sporto klubą, suteikiama galimybė pardavimo automata įsigyti kliento kortelę ir vėliau ja naudotis, siekiant patekti į sporto klubą, nenaudojant biometrinių duomenų.

Pagrindinės išvados

Inspekcija pažymėjo, kad reikalavimas, jog duomenų subjekto sutikimas turi būti pagrįstas informacija, svarbus tam, kad duomenų subjektas aiškiai žinotų, kaip bus tvarkomi asmens duomenys ir atitinkamai pasirinktų jam priimtinius būdus dėl jo asmens duomenų tvarkymo.

Skundo nagrinėjimo metu nustatyta, kad nors Bendrovė suteikia alternatyvius pasirinkimus, siekiant identifikuoti klientą prieš patenkant į Bendrovės sporto klubą, tačiau įvertinus tiek pareiškėjo skunde nurodytas aplinkybes, tiek ir Bendrovės Sutarties² priede nurodytą informaciją, Inspekcija sprendė, kad informacija, kuri pateikiama Sutarties priede apie alternatyvaus būdo, t. y. skaitmeninės kortelės, naudojimą, nėra aiškiai aprašyta. Bendrovės Sutartyje informacijos apie tai, koks yra kortelės suteikimo procesas, nėra, yra pateikiama tik informacija, kad suteikiama nuotolinė pagalba.

¹ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – BDAR)

² Sutartis – Sporto ir kitų paslaugų teikimo sutartis

Sprendimas

Inspekcija sprendė, kad nors Bendrovė klientams suteikia alternatyvius būdus, ir nurodo informaciją apie tai, kaip galima patekti į sporto klubą be piršto atspaudu, siekiant įsigyti identifikacijai praėjimo kontrolės kortelę (Sutarties priede), tačiau tiek Sutartyje, tiek ir Sutarties priede nurodyta informacija nėra tiksli ir suprantama. Visų pirma, Sutartyje nėra nurodyta, kad praėjimo kortelę galima įsigyti tik sporto klube esančiame aparate, o antra, klientui nėra aiškiai paaiškinama, *kaip patekti į sporto klubą nenaudojant piršto atspaudu*.

PLATESNIS APIBENDRINIMAS

Aktualios teisės aktų nuostatos ir išaiškinimai

BDAR preambulės 39 straipsnyje nurodyta, kad taikant skaidrumo principą, fiziniams asmenims turėtų būti aišku, kaip su jais susiję asmens duomenys yra renkami, naudojami, su jais susipažįstama arba jie yra kitaip tvarkomi, taip pat koku mastu tie asmens duomenys yra ar bus tvarkomi. BDAR 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad duomenų valdytojas imasi tinkamų priemonių, kad visą 13 ir 14 straipsniuose nurodytą informaciją ir visus pranešimus pagal 15–22 ir 34 straipsnius, susijusius su duomenų tvarkymu, duomenų subjektui pateiktų glausta, skaidria, suprantama ir lengvai prieinama forma, aiškia ir paprasta kalba, ypač jei informacija yra konkrečiai skirta vaikui.

Vadovaujantis BDAR 9 straipsnio 1 dalimi draudžiama tvarkyti asmens duomenis, atskleidžiančius rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras, religinius ar filosofinius įsitikinimus ar narystę profesinėse sąjungose, taip pat tvarkyti genetinius duomenis, biometrinius duomenis, siekiant konkrečiai nustatyti fizinio asmens tapatybę, sveikatos duomenis arba duomenis apie fizinio asmens lytinį gyvenimą ir lytinę orientaciją. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalis netaikoma, jeigu taikoma viena iš šioje dalyje išvardintų sąlygų.

Biometriniai duomenys – po specialaus techninio apdorojimo gauti asmens duomenys, susiję su fizinio asmens fizinėmis, fiziologinėmis arba elgesio savybėmis, pagal kurias galima konkrečiai nustatyti arba patvirtinti to fizinio asmens tapatybę, kaip antai veido atvaizdai arba daktiloskopiniai duomenys (BDAR 4 straipsnio 14 punktas).

Pagal BDAR 4 straipsnio 11 punktą duomenų subjekto sutikimas – bet koks laisva valia duotas, konkretus ir nedviprasmiškas tinkamai informuoto duomenų subjekto valios išreiškimas pareiškimu arba vienareikšmiais veiksmais, kuriais jis sutinka, kad būtų tvarkomi su juo susiję asmens duomenys. Pažymėtina, kad jeigu duomenų valdytojas remiasi duomenų subjekto sutikimu kaip teisėto duomenų tvarkymo pagrindu, jis turėtų užtikrinti, kad duomenų subjekto sutikimas atitinka visas jam keliamas sąlygas (*savanoriškumo, konkretumo, nedviprasmiškumo, pagrindimo informacija, formos, įrodomumo, atšaukiamumo*). Duomenų subjekto sutikimas pripažįstamas tinkamu duomenų tvarkymo pagrindu, jei atitinka visas šias sąlygas.

Gairėse³ paaiškinama, kad sutikimo sąvokos elementas „laisvas“ reiškia, kad duomenų subjektai turi realų pasirinkimą ir kontrolę. Pagal BDAR įtvirtintą bendrą taisyklę, jei duomenų subjektas neturi realaus pasirinkimo, jaučiasi priverstas sutikti arba patirtų neigiamų pasekmių, jei sutikimo neduotų, toks sutikimas negalioja. Konkretumo požiūriu sutikimas turi būti susietas su aiškiai apibrėžtomis duomenų tvarkymo operacijomis. Kad sutikimas būtų konkretus, jis turi būti suprantamas, turi būti aiškiai ir tiksliai nurodyta duomenų tvarkymo aprėptis ir padariniai⁴.

Skaidrumo gairėse⁵ nurodyta, kad vienas iš pagrindinių skaidrumo principo aspektų yra tas, kad duomenų subjektas turėtų galėti iš anksto nustatyti, kokia yra duomenų tvarkymo aprėptis ir pasekmės, ir kad vėliau jam neturėtų būti netikėta, kaip naudojami jo asmens duomenys.

³ Europos duomenų apsaugos valdybos 2020-05-04 Gairės 05/2020 dėl sutikimo pagal Reglamentą 2016/679

⁴ 29 straipsnio darbo grupės 2011-07-103 Nuomonė 15/2011 dėl sąvokos „sutikimas“ apibrėžties

⁵ 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupės 2017-11-29 Skaidrumo užtikrinimo pagal Reglamentą (ES) 2016/679 gairės

Inspekcijos gauto skundo santrauka

Inspekcijoje gautas pareiškėjo skundas, kuriame nurodyta, kad tam, jog klientas galėtų pradėti naudotis Bendrovės teikiamomis paslaugomis, yra būtinas piršto atspaudu nuskaitymas. Kitų alternatyvių pirmojo identifikavimosi būdo įeinant pirmą kartą į Bendrovei priklausantį sporto klubą nėra. Tik jau įėjus į sporto klubą suteikiama galimybė pardavimo automatare įsigyti kliento kortelę ir vėliau ja naudotis, siekiant patekti į sporto klubą, nenaudojant biometrinių duomenų.

Bendrovė Inspekciją informavo, kad klientai, kurie įsigiję narystę nenori patekti į sporto klubą su biimetriniais duomenimis, turi galimybę paskambinti Bendrovės klientų aptarnavimo skyriui ir juos įleisti į sporto klubą nuotoliniu būdu, kad jie galėtų įsigyti praėjimo kortelę aparate, kuris yra sporto klubo viduje, o įsigijus, padeda ją prisiskirti savitarnos terminale. Papildomai Bendrovė paaiškino, kad prieš įsigyjant narystę, t. y. prieš sudarant sutartį su Bendrove, klientas privalo susipažinti ir sutikti su Bendrovės dokumentais bei paslaugų teikimo sąlygomis.

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos priimtas sprendimas

Skundo nagrinėjimo metu nustatyta, kad pareiškėjo, kaip kliento, biimetriniai duomenys Bendrovės tvarkomi (naudojami) sporto klubo klientų identifikavimo tikslu, remiantis duomenų subjekto sutikimu, t. y. pagrindu, įtvirtintu BDAR 9 straipsnio 2 dalies a punkte.

Inspekcija pažymėjo, kad viena iš būtinų sutikimo sąlygų – sutikimo savanoriškumas (laisvanoriškumas). Savanoriškumo požįriui turėtų būti įvertinta, ar asmuo turi tikrą pasirinkimą sutikti dėl savo duomenų tvarkymo. Konkretumo požįriui sutikimas turi būti susietas su aiškiai apibręžtomis duomenų tvarkymo operacijomis. Kad sutikimas būtų konkretus, jis turi būti suprantamas, turi būti aiškiai ir tiksliai nurodyta duomenų tvarkymo apręptis ir padariniai. Nuo sutikimui keliamos konkretumo sąlygos neatsiejamas ir kitas reikalavimas – kad duomenų subjekto sutikimas būtų pagrįstas jam suteikta informacija. Remiantis BDAR 5 straipsniu, skaidrumo reikalavimas yra vienas iš pagrindinių principų, glaudžiai susijęs su sąžiningumo ir teisėtumo principais. Suteikti duomenų subjektams informaciją prieš gaunant jų sutikimą ir prieš pradedant asmens duomenų tvarkymą yra labai svarbu, kad jie galėtų priimti informaciją pagrįstus sprendimus, suprastų, su kuo sutinka, ir, pavyzdžiui, naudotųsi savo teise atšaukti duotą sutikimą. Jei duomenų valdytojas neteikia prieinamos informacijos, asmuo tokiu atveju turi tik tariamą kontrolę, ir sutikimas nėra tinkamas duomenų tvarkymo pagrindas. Kad sutikimas būtų grindžiamas informacija, duomenų subjektas turėtų žinoti bent jau duomenų valdytojo tapatybę ir planuojamo asmens duomenų tvarkymo tikslus⁶. Kiek informacijos turi būti pateikta duomenų subjektui, kad jo duotas sutikimas galiotų, priklauso nuo konkrečių duomenų tvarkymo operacijų ypatumų. Duomenų subjekto sutikimas turi būti nedviprasmiškas. Tai reiškia, kad sutikimo gavimo ir davimo procedūra neturi palikti abejonių dėl duomenų subjekto ketinimo duoti sutikimą. Gairėse taip pat pažymima, kad sutikimo negalima gauti tuo pačiu veiksmu, kuriuo sutinkama sudaryti sutartį arba sutinkama su bendrosiomis sutarties sąlygomis. Bendrojo sutikimo su bendromis sąlygomis negalima laikyti vienareikšmiu veiksmu, kuriuo sutinkama su asmens duomenų naudojimu⁷. Duomenų valdytojas, kuris remiasi duomenų subjekto sutikimu, laikydamasis BDAR taip pat turi vykdyti atskiras BDAR 13 ir 14 straipsniuose nustatytas pareigas teikti informaciją. Duomenų subjektas turi teisę būti informuotas apie jo duomenų tvarkymą, o duomenų valdytojas turi analogišką pareigą pateikti tokią informaciją duomenų subjektams.

Inspekcija, peržiūrėjusi Bendrovės pateiktą Sutarties kopiją, nustatė, kad Bendrovė klientams siūlo kelis alternatyvius identifikavimo būdus, siekiant patekti į sporto klubų patalpas: kliento piršto atspaudu arba klientui išduotos kliento kortelės skaitmeninį nuskaitymą arba asmens tapatybę patvirtinančio dokumento su nuotrauka parodymą sporto klubo administracijai.

Inspekcija, įvertinus informaciją, kuri pateikiama Sutarties priede apie alternatyvaus būdo, t. y. skaitmeninės kortelės, naudojimą, sprendė, kad informacija apie alternatyvaus būdo (kortelės naudojimo) suteikimo procesą nėra aiškiai pateikiama.

⁶ BDAR preambulės 42 punktas

⁷ Gairių 81 punktas

Inspekcija, remdamasi Skaidrumo gairėmis, pažymėjo, kad vienas iš pagrindinių skaidrumo principo aspektų yra tas, kad duomenų subjektas turėtų galėti iš anksto nustatyti, kokia yra duomenų tvarkymo aprėptis ir pasekmės, ir kad vėliau jam neturėtų būti netikėta, kaip naudojami jo asmens duomenys. Visų pirma, dėl sudėtingo, techninio arba netikėto duomenų tvarkymo pažymėtina, kad teikdami BDAR 13 ir 14 straipsniuose nurodytą informaciją, duomenų valdytojai taip pat turėtų aiškia kalba nurodyti svarbiausias duomenų tvarkymo pasekmes: kitaip tariant, koks yra konkretus faktinis pareiškime ir (arba) pranešime aprašyto duomenų tvarkymo poveikis duomenų subjektui. Pirmajame lygmenyje ir (arba) pagrindiniu būdu turėtų būti pateikta išsami informacija apie duomenų tvarkymo tikslus, nurodyta duomenų valdytojo tapatybė ir apibūdintos duomenų subjekto teisės. Be pirmiau išsamiai apibūdintos informacijos, pirmajame lygmenyje ir (arba) pagrindiniu būdu taip pat turėtų būti pateikiama informacija apie duomenų tvarkymą, darantį didžiausią poveikį duomenų subjektui, ir duomenų tvarkymą, kuris jiems galėtų būti netikėtas. Todėl duomenų subjektas, remdamasis pirmajame lygmenyje ir (arba) pagrindiniu būdu pateikta informacija, turėtų sugebėti suprasti aptariamo duomenų tvarkymo pasekmes duomenų subjektui. Skaidrumo gairėse pabrėžiama, kad svarbi ne tik informacijos kokybė, prieinamumas ir išsamumas, bet faktinis informacijos, kuri, siekiant užtikrinti skaidrumą, turi būti pateikta duomenų subjektams, turinys.

Inspekcija pažymėjo, kad reikalavimas, jog duomenų subjekto sutikimas turi būti pagrįstas informacija, svarbus tam, kad duomenų subjektas aiškiai žinotų kaip bus tvarkomi asmens duomenys ir atitinkamai pasirinktų jam priimtinius būdus dėl jo asmens duomenų tvarkymo. Pažymėtina, kad pačioje Sutartyje informacijos apie tai, koks yra kortelės suteikimo procesas nėra, yra pateikiama tik informacija, kad suteikiama nuotolinė pagalba.

Atsižvelgiant į išdėstytą, Inspekcija sprendė, kad nors Bendrovė klientams suteikia alternatyvius būdus, ir nurodo informaciją apie tai, kaip galima patekti į sporto klubą be piršto atspaudu, siekiant įsigyti identifikacijai praėjimo kontrolės kortelę (Sutarties priede), tačiau informacija nurodyta tiek Sutartyje, tiek ir Sutarties priede nėra tiksli ir suprantama, visu pirma, Sutartyje nėra nurodyta, kad praėjimo kortelę galima įsigyti tik sporto klube esančiame aparate, o antra, klientui nėra aiškiai paaiškinama, kaip patekti į sporto klubą nenaudojant biometrinių duomenų.

Įvertinusi skundo nagrinėjimo metu surinktą medžiagą, Inspekcija sprendė, kad pareiškėjas nebuvo tinkamai informuotas apie tai, kaip patekti į sporto klubą nenaudojant piršto atspaudu, be to, jam net susisiekus su Bendrove, telefoninio pokalbio metu nebuvo tiksliai nurodytas patekimo į sporto klubą būdas, nenaudojant biometrinių duomenų, todėl atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Inspekcija pripažino skundą pagrįstu, nes buvo pažeistas BDAR 5 straipsnio 1 dalies a punktas ir teikė Bendrovei nurodymą – aiškiai aprašyti, koku būdu yra suteikiama galimybė pasinaudoti alternatyviais būdais (nenaudojant biometrinių duomenų) pateikti į sporto klubą (BDAR 58 straipsnio 2 dalies d punktas).